

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

УДК 341.237

*Олена Миколаївна Андрусенко,
аспірантка кафедри
загальноправових дисциплін
та міжнародного права
Одеського національного університета
імені І. І. Мечникова*

ПРАВО НА ДОМЕННЕ ІМ'Я: ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ

Дедалі більшого значення у житті суспільства набуває розвиток комунікаційних технологій. Темпи інформатизації збільшуються у геометричній прогресії.

Такі тенденції прискорюють перехід до постіндустріальної моделі розвитку цивілізації, якій властиве переміщення домінуючих знарядь праці з індустріальної інфраструктури у бік результатів творчої й інтелектуальної діяльності людини.

На цьому тлі непересічного значення набувають проблеми забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, а також вироблення ефективного механізму регулювання суспільних відносин, які впливають із таких прав.

Особливо такі проблеми актуалізуються у Всесвітній електронній мережі — Інтернет, де поки що не існує ані належної технічної, ані юридичної можливості забезпечити високий рівень захисту зазначених прав. Зокрема, з точки зору поширеності в мережі Інтернет одним із найважливіших об'єктів прав інтелектуальної власності є право на доменне ім'я, що за своєю юридичною природою походить від торгівельної марки та/або торгівельного найменування. Вироблення його належної правової охорони є одним із першочергових завдань сучасної правової науки.

Загальнотеоретичні питання правового регулювання суспільних відносин, які виникають у Всесвітній мережі Інтернет, були предметом доктринальної розробки таких дослідників, як Н. Аляб'єва, О. Германова, М. Гіра, О. Пастухов, О. Присяжнюк, К. Шахбазян та ін. Питанню торгівельної марки й доменного ім'я присвячені праці Д. Бойка, В. Бонтлаб, Т. Демченко та ін.

Метою статті є визначення кола проблем, які стоять на шляху ефективної охорони і регулювання порядку реалізації та захисту прав інтелектуальної власності у Всесвітній електронній мережі Інтернет загалом та права на доменне ім'я зокрема, а також визначення можливих шляхів їх вирішення.

Нині доменне ім'я не визначається законодавством як самостійний об'єкт права інтелектуальної власності [1]. Однак на підзаконному рівні воно все таки має певну регламентацію та тісно пов'язується із торгівельною маркою. Наприклад, зазначено, що «порушенням прав власника свідоцтва вважається також використання без його згоди в доменних іменах (товарних) знаків та позначень» [2]. Це, в свою чергу, поляризує розуміння дефініції доменного імені у контексті права інтелектуальної власності.

Зокрема, згідно з законодавством доменне ім'я — це ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті [2].

Таким чином, «доменне ім'я не є об'єктом права власності у традиційному юридичному розумінні, оскільки воно не може бути у власності будь-якої особи, а закріплюється (делегується) заінтересованому учаснику інформаційного обміну та має позначати відповідні сайти для їх ідентифікації у мережі Інтернет. Тому власник доменного імені не отримує ніякого документа

встановленого державного зразка, який би підтверджував його право власності» [3]. Разом із тим держава спершу делегує повноваження щодо врегулювання питань, пов'язаних із доменними іменами, об'єднанню підприємств у галузі телекомунікацій, інформатизації та Інтернету — «Українському мережевому інформаційному центру» — на підставі відповідної Постанови Кабінету Міністрів України та угоди між об'єднанням і Державним комітетом зв'язку та інформатизації України [4; 5]. Однак згодом держава повертає собі координуючу роль у цьому питанні на підставі нової угоди, де її представляє Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України [6].

Однак наукова розробка юридичної природи доменного імені дозволяє визначити його як самотійний об'єкт права інтелектуальної власності. На підтвердження цього наводиться перелік відповідних ознак доменних імен та інших аргументів. Зокрема, такі ознаки конкретизуються у самому визначенні: «доменне ім'я зовні являє собою текстову стрічку довжиною до 255 знаків, що розділена комами на частини довжиною до 63 знаків і яка складається з букв та цифр латинського алфавіту», а також у прямому їх переліку: 1) нематеріальний характер доменних імен; 2) виключний характер доменних імен; 3) міжнародний характер використання доменних імен, що не може бути обмежений кордонами певної країни. Саме на основі цих ознак, а також того, що юридична природа права інтелектуальної власності властива приватноправовим відносинам, робиться припущення про можливість віднесення доменних імен до об'єктів такого права [7, с. 8, 10].

Поділяючи цю думку, інші дослідники зазначають, що його «можна розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значенні; зокрема, в об'єктивному розумінні право на доменне ім'я являє собою систему правових норм, які встановлюють спеціальний юридичний режим функціонування доменного імені, а у суб'єктивному розумінні — систему можливостей, які відповідно до чинного законодавства надаються володільцю доменного імені з точки зору його використання та захисту» [8, с. 3].

Отже, на національному рівні відповідальним за координацію адміністрування адресного простору національного сегмента мережі Інтернет лежить на учасниках зазначених вище угод, яким, у свою чергу, повноваження Адміністратора (національного) домену делеговані рішенням Інтернет корпорації з присвоєння імен та номерів (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, ICANN*), за заявкою, підтриманою Урядом.

Однак на міжнародному рівні не врегульовано питання взаємодії національних правових систем у випадку порушення прав на доменні імена, що детермінує виникнення відповідних прогалин у правовому регулюванні цього питання на транснаціональному рівні.

Підсумовуючи, можна визначити коло основних проблем у питанні правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку з реалізацією суб'єктивного права на доменне ім'я: 1) відсутність однаковості у розумінні юридичної природи, достатньої регламентації доменних імен як об'єкта права інтелектуальної власності на всіх рівнях: законодавчому, доктринальному та практичному; 2) складність кореляції юрисдикції у питанні регулювання відносин, пов'язаних із реалізацією суб'єктивного права на доменне ім'я; 3) відсутність усталеної та узгодженої системи міжнародних інститутів, які б забезпечували прозорий та формально-визначений порядок використання суб'єктивних прав на доменне ім'я; 4) складність визначення судових прецедентів щодо порушення прав на інтелектуальну власність у зв'язку з відсутністю законодавчого закріплення технологій отримання доказів, які б засвідчували факти такого порушення; 5) відсутність законодавчого визначення підстав визнання порушення права на доменне ім'я та застосування юридичної відповідальності.

Таким чином, на нашу думку, проблема охорони права на доменне ім'я має комплексний характер, вирішення якої потребує здійснення систематичних заходів як юридичного, так і організаційного характеру. Зокрема, на юридичному рівні: визначення дефініції права на доменне ім'я як об'єкта права інтелектуальної власності, розробка механізму правового врегулювання суспільних відносин, пов'язаних із його реалізацією, вироблення норм міжнародного публічного та міжнародного приватного права для створення доконаного механізму охорони права на доменне ім'я; на організаційному рівні: підвищення координації між національними та міжнародними інститутами, які беруть участь у забезпеченні захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема й на доменне ім'я.

Список використаних джерел

1. *Цивільний кодекс України* від 16 січня 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
2. *Про охорону прав на знаки для товарів і послуг* : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3689-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/page?text=%E4%EE%EC%E5%ED>.
3. *Защита прав интеллектуальной собственности в Интернете* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.moskalenkolawyers.com.ua/ru/Intellectual-Property-Protection-in-the-Internet.html>.
4. *Про адміністрування домену «UA»* : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2003 р. № 447-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-%D1%80>.
5. *Про врегулювання відносин, пов'язаних з провадженням діяльності з адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет* : угода між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України та Об'єднанням підприємств у галузі телекомунікацій, інформатизації та Інтернету «Український мережевий інформаційний центр» від 30 грудня 2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://uanic.net/docs/Ugoda_DKNII_UANIC_30122013_soru.pdf.
6. *Про врегулювання відносин, пов'язаних з провадженням діяльності з адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет* : угода № 2 між Державним комітетом зв'язку та інформатизації України і об'єднанням підприємств «Український мережевий інформаційний центр» (UANIC) від 22 січня 2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ua-nic.net/ugoda2_DKZI_UANIC_220104.html.
7. *Бойко Д. В.* Правова природа доменних імен Інтернет : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Д. В. Бойко ; Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. — Х., 2005. — 21 с.
8. *Бонтлаб В. В.* Цивільно-правове регулювання доменних імен : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / В. В. Бонтлаб ; Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. — К., 2006. — 14 с.

Андрусенко О. М. Право на доменне ім'я: проблеми розуміння і реалізації

Стаття присвячена розгляду підходів до визначення права на доменне ім'я як об'єкта права інтелектуальної власності, а також особливостям правового регулювання суспільних відносин, що виникають з приводу реалізації такого права на національному та міжнародному рівнях.

Ключові слова: доменне ім'я, об'єкт права інтелектуальної власності, Інтернет.

Андрусенко Е. Н. Право на доменное имя: проблемы понимания и реализации

Статья посвящена рассмотрению подходов к определению права на доменное имя, а также особенностям правового регулирования общественных отношений, возникающих в связи с реализацией такого права на международном и национальном уровне.

Ключевые слова: доменное имя, объект права интеллектуальной собственности, Интернет.

Andrusenko O. Domain name: problems in perception and realisation

The article considers approaches to defining the right to domain name, as well as the peculiarities of legal regulation of social relations arising in connection with the exercise of such rights at the international and national level.

Key words: domain name, object of intellectual property rights, Internet.